

Bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống của các dân tộc thiểu số ở tỉnh Sóc Trăng

NGUYỄN THẾ TRUNG

Trường Chính trị tỉnh Sóc Trăng; Email: nguyenthetrung@truongchinhtrisoctrang.edu.vn

Tóm tắt: Được tái lập từ năm 1992, Sóc Trăng là tỉnh thuộc đồng bằng sông Cửu Long, có khá đông đồng bào các dân tộc thiểu số (chủ yếu là Khmer và Hoa) sinh sống tạo nên nét văn hoá đặc trưng của Tỉnh. Kế thừa và phát huy những giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Việt Nam, đồng bào các dân tộc thiểu số ở Sóc Trăng đã và đang có những bước phát triển khá toàn diện về văn hóa trong mọi mặt của đời sống. Công tác bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống của các dân tộc thiểu số ở Sóc Trăng từng bước được đầu tư đúng mức đạt được nhiều thành tựu tích cực, tạo cơ sở và động lực cho quá trình phát triển kinh tế - xã hội.

Từ khóa: tỉnh Sóc Trăng, các dân tộc ở Sóc Trăng, bảo tồn và phát huy văn hoá truyền thống.

1. Vài nét về điều kiện tự nhiên, tình hình kinh tế - xã hội và Dự án bảo tồn văn hoá ở Sóc Trăng

Sóc Trăng là tỉnh thuộc khu vực Đồng bằng sông Cửu Long, nằm ở lưu vực sông Hậu, tiếp giáp biển Đông với 72 km bờ biển. Diện tích tự nhiên là 3.311,8 km². Toàn tỉnh có 11 đơn vị hành chính trực thuộc (8 huyện, 2 thị xã, 1 thành phố) với 109 xã, phường, thị trấn và 775 khóm, ấp. Dân số là 1.195.741 người; trong đó, dân tộc thiểu số là 423.830 người, chiếm 35,44% dân số (gồm dân tộc Khmer 361.016 người, chiếm 30,19%; dân tộc Hoa 62.386 người, chiếm 5,22%; 25 dân tộc còn lại khác 428 người, chiếm 0,036%)⁽¹⁾.

Theo Hướng dẫn số 677/HD-BVHTTDL ngày 3/3/2022 của Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch về thực hiện Dự án □Bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của các dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch□thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030, Ủy ban nhân dân (UBND) tỉnh Sóc Trăng đã ban hành Kế hoạch số 203/KH-UBND ngày 30/12/2022; Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch (SVHTTDL) tỉnh Sóc Trăng ban hành Kế hoạch số 1414/KH-SVHTTDL ngày 30/8/2022 về việc triển khai thực hiện Dự án này.

Trên cơ sở các văn bản, hướng dẫn của trung ương và địa phương, tỉnh Sóc Trăng đã triển khai đến các phòng chuyên môn, đơn vị trực thuộc, phòng Văn hoá, Thể thao các huyện, thị xã, thành phố quán triệt các nội dung chỉ đạo, đề cụ thể hoá từng nội dung, các đơn vị được giao chủ trì đã chủ động xây dựng kế hoạch

thực hiện đảm bảo đúng đối tượng, đúng chỉ tiêu và hiệu quả.

2. Những thành tựu đạt được

Được sự quan tâm chỉ đạo sâu sát của UBND tỉnh Sóc Trăng, có sự phối hợp của các cơ quan chức năng có liên quan đã tạo điều kiện để đơn vị lập kế hoạch triển khai thực hiện công tác bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống của các dân tộc thiểu số đạt được nhiều thành tựu tiêu biểu:

Thứ nhất, hiện nay toàn tỉnh Sóc Trăng có 8 di tích cấp quốc gia (trong đó, có 2 di tích của đồng bào Khmer), 43 di tích cấp tỉnh (trong đó, có 8 di tích của đồng bào Khmer, 6 di tích của đồng bào Hoa); hàng năm đều tiến hành cuộc khảo sát, kiểm kê, sưu tầm tư liệu hoá di sản văn hoá truyền thống của đồng bào dân tộc thiểu số. Trong năm 2022, thực hiện 4 cuộc khảo sát, kiểm kê, sưu tầm tư liệu hoá di sản văn hoá truyền thống của đồng bào dân tộc thiểu số gồm: □Thư pháp người Hoa□; thống kê được 102 ghe Ngo, 10 ghe Cà Hâu tại 92 ngôi chùa Khmer trên địa bàn tỉnh; khảo sát điền dã, sưu tầm 3 bộ hiện vật (gồm 15 hiện vật về sản phẩm thủ công mỹ nghệ và dụng cụ sản xuất nghề đan lát); bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá □Nghề vẽ tranh trên kiếng của người Khmer□⁽²⁾.

Thứ hai, thực hiện bảo tồn 3 lễ hội truyền thống tại các địa phương, khai thác, xây dựng sản phẩm phục vụ phát triển du lịch: duy tu, tôn tạo lại 290 m² sân lễ nhằm bảo tồn lễ hội truyền thống □Lễ hội Phước biển□ của người Khmer thị xã Vĩnh Châu; mua vật tư, trang thiết bị lắp đặt sân khấu nhằm bảo tồn lễ hội truyền thống

□Lễ Cầu an□của người Khmer trên địa bàn tỉnh; duy tu và tôn tạo lại sân lễ bảo tồn lễ hội truyền thống □Lễ hội Thắc Côn□của người Khmer huyện Châu Thành.

Thứ ba, tổ chức các lớp tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ, *truyền dạy văn hoá phi vật thể* gồm Nhạc Ngũ âm, Nghệ thuật Sân khấu Rô Băm, Nghệ thuật múa sinh hoạt truyền thống của dân tộc Khmer (múa Rom vong), nhạc cụ □Dàn nhạc Tòa lâu cầu của người Hoa thị xã Vĩnh Châu□với sự tham gia giảng dạy của 3 giảng viên và 9 nghệ nhân cho tổng số 88 học viên⁽³⁾.

Thứ tư, lắp đặt sân khấu, mua trang phục, đạo cụ, nhạc cụ, thiết bị âm thanh, tổ chức truyền dạy□ để xây dựng được 3 câu lạc bộ sinh hoạt văn hoá dân gian tại các thôn vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng di dân tái định cư với sự tham gia của hơn 100 thành viên. Đồng thời hỗ trợ thiết bị âm thanh, nhạc cụ phục vụ hoạt động cho 3 đội văn nghệ truyền thống tại các thôn vùng đồng bào dân tộc thiểu số gồm Đội Văn nghệ chùa Bốn Mặt và Đội Văn nghệ chùa PeangSomat tại (huyện Châu Thành), Đội Văn nghệ chùa Chruitimchas tại phường 10 (thành phố Sóc Trăng). Đặc biệt, xây dựng 1 phòng sự bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể dân nhạc Tòa Lầu Cầu và Tuồng cổ Triều Châu, với thời lượng 90 phút.

Thứ năm, chú trọng tổ chức tốt các hoạt động thi đấu thể thao truyền thống các dân tộc thiểu số. Trong năm tổ chức 1 giải bi sắt cấp tỉnh, 6 hội thao cấp huyện, thị xã với các nội dung thi đấu phong phú như kéo co, bi sắt, cờ ốc, bóng chuyền, bóng đá, kéo co, cờ tướng và có 973 vận động viên tham gia⁽⁴⁾. Bên cạnh đó, tổ chức 2 cuộc hội nghị tập huấn truyền dạy môn Cờ ốc, phương pháp tổ chức giải và Luật thi đấu môn Bi sắt cho đồng bào dân tộc thiểu số với sự tham gia của 152 học viên là cán bộ, giáo viên, hướng dẫn viên, cộng tác viên thể dục thể thao.

Thứ sáu, công tác tuyên truyền, quảng bá rộng rãi giá trị văn hoá truyền thống tiêu biểu của các dân tộc thiểu số được đặc biệt quan tâm. Trong năm xây dựng và công diễn 1 chương trình văn nghệ sân khấu hoá quảng bá giá trị văn hoá truyền thống tiêu biểu của các dân tộc thiểu số với chủ đề □Sóc Trăng - Điểm hội tụ di sản văn hoá dân tộc□được công diễn với 7 tiết mục; thực hiện 1 video clip quảng bá hình ảnh văn hoá, làng nghề truyền thống của vùng đồng bào dân tộc thiểu số có thời lượng 9 phút với nội dung □Sóc Trăng phát triển du lịch ở vùng đồng bào dân tộc□; thực hiện 1 cuộc triển

lãm ảnh quảng bá giá trị văn hoá truyền thống tiêu biểu của các dân tộc thiểu số với số lượng 40 ảnh thuộc 3 chủ đề (Sự quan tâm của Bác Hồ, Đảng, Nhà nước đối với đồng bào dân tộc thiểu số Sóc Trăng; thành tựu kinh tế - văn hoá - xã hội của đồng bào dân tộc thiểu số tỉnh Sóc Trăng; nét đặc sắc trong văn hoá - lễ hội, ẩm thực, điểm đến du lịch, làng nghề truyền thống vùng đồng bào dân tộc thiểu số tỉnh Sóc Trăng).

Thứ bảy, đã trình UBND tỉnh phê duyệt 3 Đề án bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể quốc gia gồm: Nghệ thuật trình diễn dân gian □Múa Rom Vong của người Khmer□tỉnh Sóc Trăng, Nghệ thuật trình diễn dân gian □Nhạc Ngũ Âm của người Khmer□tỉnh Sóc Trăng; Nghề thủ công truyền thống □Nghề làm bánh Pía□xã Phú Tâm, xã Thuận Hòa, xã An Hiệp, huyện Châu Thành, tỉnh Sóc Trăng⁽⁵⁾.

3. Những khó khăn hạn chế

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế như hiện nay, nhận thức của người dân về vấn đề văn hoá còn nhiều hạn chế, □điển biến hoà bình□vẫn tiếp diễn, các thế lực thù địch lợi dụng tình hình dân tộc, tôn giáo và nhất là văn hoá của đồng bào dân tộc thiểu số để chống phá Đảng và Nhà nước ta ngày càng đa dạng và phức tạp hơn. Bên cạnh những thành tựu đạt được, công tác bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống của các dân tộc thiểu số ở tỉnh Sóc Trăng còn một số khó khăn hạn chế: *Thứ nhất*, sự phối hợp chỉ đạo của Trung ương với địa phương chưa kịp thời, các chỉ tiêu có sự chênh lệch, ảnh hưởng đến công tác triển khai thực hiện, phải điều chỉnh làm mất thời gian. *Thứ hai*, thời gian giao nhận vốn chậm, khi triển khai thực hiện sát cuối năm, làm ảnh hưởng đến chất lượng nội dung thực hiện, ảnh hưởng đến công tác giải ngân. *Thứ ba*, công tác tham mưu nghiên cứu văn bản hướng dẫn chưa sâu sát, việc lập kế hoạch và dự toán chi tiết chưa bám sát vào tình hình thực tế dẫn đến việc phải huỷ vốn do chi không đúng định mức đã quy định. *Thứ tư*, chế độ kinh phí hỗ trợ cho học viên được thanh toán thấp hơn dự toán ban đầu; việc hỗ trợ các nghệ nhân nhân dân, nghệ nhân ưu tú, người dân tộc thiểu số trong việc lưu truyền, phổ biến hình thức sinh hoạt văn hoá truyền thống và đào tạo, bồi dưỡng những người kế cận chưa kịp thời. *Thứ năm*, việc khảo sát và phục dựng các lễ hội do hạn chế về thời gian nên chất lượng thực hiện chưa cao.

4. Một số giải pháp cơ bản

Việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống của đồng bào các dân tộc thiểu số đang là vấn

đề cấp bách. Để góp phần xây dựng và phát triển văn hoá, con người Sóc Trăng trong tình hình mới, để khắc phục những khó khăn, hạn chế nêu trên, phát huy những kết quả đạt được và tiếp tục nâng cao hiệu quả thực hiện công tác bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống của các dân tộc thiểu số, thời gian tới tỉnh Sóc Trăng cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, tiếp tục quán triệt sâu sắc, đầy đủ chủ trương, đường lối của Đảng về xây dựng và phát triển văn hoá, con người Việt Nam theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng⁽⁶⁾; Kết luận chỉ đạo của đồng chí Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị Văn hoá toàn quốc; Hướng dẫn số 677/HD-BVHTTDL ngày 3.3.2022 của Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch đã nói ở trên.

Hai là, đổi mới phương thức lãnh đạo và quản lý đối với sự nghiệp phát triển văn hóa sáng tạo, hiệu quả, có trọng tâm, trọng điểm, tháo gỡ những vướng mắc, khó khăn để mạch nguồn văn hoá lưu thông thuận lợi, phát triển bền vững. Tiếp tục nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về văn hoá, chú trọng và tăng cường cụ thể hoá các chủ trương, đường lối của Đảng thành các chương trình, đề án cụ thể phù hợp với thực tiễn của tình hình địa phương.

Ba là, đẩy mạnh phát huy các giá trị, ý nghĩa của không gian làng xóm, khóm ấp và văn hoá truyền thống của đồng bào các dân tộc thiểu số trên địa bàn tỉnh, giúp người dân xác định được việc giữ bản sắc văn hoá chính là gốc rễ, là vốn quý của dân tộc, của địa phương. Đồng thời, tăng cường công tác tuyên truyền pháp luật cho nhân dân, phát huy vai trò của nhân dân trong việc quản lý di sản văn hoá các dân tộc gắn với trách nhiệm của chính quyền và các tổ chức đoàn thể.

Bốn là, đẩy mạnh và thực hiện tốt chủ trương xã hội hoá và huy động tốt các nguồn lực phục vụ cho hoạt động văn hoá. Trong công tác xã hội hoá, thực hiện phương châm "Nhà nước và nhân dân cùng làm" Bên cạnh đó, phát huy toàn diện các nguồn lực về con người, về tài chính, vốn từ ngân sách nhà nước, vốn của cộng đồng các doanh nghiệp, các tổ chức, cá nhân...

Năm là, xây dựng đời sống văn hoá và môi trường văn hóa vùng đồng bào dân tộc thiểu số lành mạnh, tích cực đấu tranh bài trừ các sản phẩm văn hoá độc hại, phản động, đồi trụy, khắc phục thái độ xem nhẹ vai trò văn hoá và các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc, gắn việc khai thác các lợi thế của du lịch văn hoá với cộng đồng, ưu tiên lựa chọn, thu hút đầu tư và

xây dựng các mô hình du lịch cộng đồng với các điểm di sản của Sóc Trăng.

Sáu là, chú trọng công tác đào tạo và bồi dưỡng nhằm nâng cao trình độ cán bộ phụ trách lĩnh vực văn hoá. Đồng thời, tăng cường đầu tư các dự án, đề án nghiên cứu, sưu tầm và xuất bản các ấn phẩm văn hoá vừa phục vụ bảo tồn vừa để giảng dạy, tuyên truyền và quảng bá trong cộng đồng các dân tộc thiểu số, giúp họ không chỉ hiểu được các giá trị văn hoá truyền thống, mà còn tích cực tham gia bảo tồn, gìn giữ, phát huy trong đời sống hàng ngày.

Bảy là, tăng cường kiểm tra, giám sát gắn với sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm trong thực hiện bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống của đồng bào các dân tộc thiểu số. Kịp thời tuyên dương các tập thể và cá nhân tiêu biểu, xử lý các biểu hiện vi phạm trong việc bảo tồn và phát huy văn hoá truyền thống dân tộc nói chung.

Thời gian qua, công tác bảo tồn và phát huy bản sắc văn hoá các dân tộc ở tỉnh Sóc Trăng được quan tâm thực hiện tốt, đã đạt những thành tựu nhất định nhưng vẫn còn một số khó khăn, hạn chế. Hiện nay, cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã và đang đem lại những cơ hội và thách thức đan xen, trong đó những giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp vẫn tiếp tục soi đường cho quốc dân đi trong công cuộc xây dựng và phát triển tỉnh Sóc Trăng. Đây là cơ sở, là nền tảng tư tưởng quan trọng để tiếp tục xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, hướng tới sự phát triển nhanh và bền vững vì một nước Việt Nam phát triển hùng cường nói chung, vì sự nghiệp xây dựng và phát triển văn hoá, con người Sóc Trăng nói riêng trong giai đoạn hiện nay./.

(1) Ban dân tộc tỉnh Sóc Trăng (2023), *Báo cáo Sơ kết 5 năm thực hiện Chỉ thị số 19-CT/TW, ngày 10/1/2018 của Ban Bí thư về tăng cường công tác ở vùng đồng bào dân tộc Khmer trong tình hình mới*.

(2), (3), (4) Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch tỉnh Sóc Trăng (2023), *Báo cáo Kết quả thực hiện Dự án "Bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của các dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch" thuộc chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số năm 2022 và triển khai kế hoạch thực hiện năm 2023 trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng*.

(5) Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch tỉnh Sóc Trăng (2023), *Báo cáo Công tác văn hoá, thể thao và du lịch năm 2022 và phương hướng, nhiệm vụ chủ yếu năm 2023*.

(6) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.1, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, H., tr.99.